

הסוס הערבי

הבהרות ופירושים לתקן הגזע של הסוס הערבי

מאת : קותי אהרון וצביה עידן

הסוס הערבי הוא גזע הסוסים העתיק ביותר בעולם. הוא שונה משאר הגזעים במבנהו ובהופעתו הכללית.

כגזע טהור מצטיין הוא ביכולתו להוריש לצאצאיו ולדורות הבאים אחריהם את תכונותיו הייחודיות.

יכולת זו שימשה גם ליצירת ושיפור גזעי סוסים רבים אחרים כמו כל הגזעים הקלים למחצה שטיפחו בעידן המודרני.

אם כן מה מייחד את הסוס הערבי ?

אגודות טיפוח וגידול של הסוס הערבי ברחבי העולם סיכמו והסכימו על תקן אוניברסלי של הגזע. על אף שניכרים בקלות טיפוסים שונים של הסוס הערבי המקורי , כולם מחויבים לתקן הגזע שבו יש כוונה לאחד את כולם מאחורי טיפוס מוגדר , שלגבי אלו שקבעו אותו , הוא אכן הסוס הערבי האידיאלי.

להלן תיאור מפורט והסבר של תקן הסוס הערבי (הסטנדרט) :

הראש

אין ספק שראשו של הסוס הערבי מהווה חותם אופייני של הגזע. חלק גדול מהפופולריות של הגזע נובעת ממבנה ראשו והבעתו המיוחדת של הסוס הערבי , הבעה זו מקרינה עוצמה , עדינות ואצילות כאחד.

הראש צריך להיות יחסית קצר, מחוטב ומעודן כאשר מבנה עצמות הגולגולת , הפנים והלסתות ביחד עם כלי הדם מוגדרים ונראים לעין בקלות.

במבט מהצד (בפרופיל) , נראה סף המצח מקו העין ומטה מעט קעור , דבר שגורם לעיתים לנחירי האף להיראות סולדים או מורמים כדי לקלוט יותר אויר תוך כדי תנועה

, אם כי גם קו ישר מהמצח דרך הזרבובית לחרטום מקובל , אך גם בקו ישר מחפשים
אנו את המאפיינים הנוספים של הראש כמו עיניו, מצחו , חרטומו , לחייו וכן אוזניו
הקטנות. בהגדרת המצח מקובלים שני מצבים שהם מצח רחב ושטוח בין שתי עיניו ,
או מצח רחב וקמור (ג'יבה) בין עיניו של הסוס.

קיים ויכוח בין המגדלים השונים של הגזע וכל מגדל מצדד בעיקר בטיפוס שקיים
בעדרו . כאמור שני הסוגים מוכרים על אף שכיום קיימת נטייה ברורה בין השופטים
להעדפת מצח שטוח יותר וזה בעיקר עניין הנובע מטעמו האישי של השופט. יש
לעיתים מצב בו ניכרים סימנים מוגדרים יותר בפרופיל ראשם של הסייחים , אך עד
התבגרותם משתנה גם הראש אם לטוב ואם לרע.

הזרבובית : צריכה להיות קצרה, צרה וקטנה בהדרגה יחסית למצח הרחב בין
העיניים.

הנחיריים : צריכים להיות מאוד גמישים ומתרחבים מאוד כאשר הסוס מתאמץ או
מתרגש.

השפתיים והעור סביבם : מאוד עדינים ורכים למגע. מאזור זה יוצאים אניצי שיער
עבים ובודדים שמוגדרים היטב ומשמשים כחיישנים חשובים לפעילות האכילה , אכילה
במרעה , הרחה ומגע של הסוס. טעות היא להסיר שיער ייחודי זה מפניו של הסוס
כאשר מכינים אותו לתערוכה. עור גס ועבה במיוחד באזור החרטום , השפתיים והאף
יגרעו מהופעתו המיוחדת של הסוס הערבי.

העיניים : צריכות להיות ממוקמות בציידי הראש. הן אינן יכולות להיות גדולות מידי
אך ההבעה שלהן צריכה להיות ברורה ובולטת. דגש נוסף לעיניים גדולות נובע מהעור
השחור של העפעפיים וכן בקיץ החם כאשר השיער הדק והעדין סביב לעיניים נושר ,
העור מתחת לשיער צריך שיהיה כהה וע"י כך מתקבלת צללית כהה כמסגרת של רקע
כהה סביב לעיין שנותן לנו אשליה של עין גדולה. ישנם כאלו המחפשים סוס עם עין
בולטת החוצה וכהה במיוחד. ראוי לציין שעין בולטת החוצה רגישה ופגיעה לדלקות
וגירויים ובתנאי האבק של המדבר והרוח ואינה עמידה בתנאים קשים. צבע העיניים
המועדף , הוא כמה שיותר כהה אך אם מעט לובן נראה לפעמים , זה אינו נחשב
לשגיאה. העדפת העין הכהה לגמרי נובעת מהעובדה שעין כהה מקרינה טוב ואמינות

על אף שהצבע אינו קשור לאופיו של הסוס הערבי. נציין עוד שהעור הכהה בפניו של הסוס הערבי עמיד יותר מפני קרינה אולטרה סגולית של השמש המדברית. עור ורוד (אברס) חסר פיגמנט נצרב בשמש בקלות יחסית וגורם לשלפוחיות וכוויות שהופכות לפצעים ואף לעיתים לסרטן העור וסבל ישיר לסוס.

האוזניים : צריכות להיות קטנות ומחוטבות היטב ומחודדות בקצותיהם העליונות , בנשיאה זקופה וערנית ומופנות כלפי החזית רב הזמן , בזמן תנועה בהישמע רעשים מהצד , יש ביכולתו להפנות את אוזניו לכל כיוון. בדרך כלל אצל הסוסות האוזניים נראות מעט יותר ארוכות מאשר אצל הזכר אך לעיתים זו טעות אופטית מכיוון שמצחו של הזכר יותר רחב ומאסיבי . כמו כן מיקומם צריך להיות במקביל אחת לשנייה. אוזניים עצלות הנישאות הצידה או לעיתים נוטות פנימה , גורעות גם כן מהבעתו האופיינית של הסוס הערבי האציל .

הלסתות : חזקות ומפותחות היטב. על שרירי ובסיס הלסת להיות גדולים ועגולים , בבסיס הלסת התחתונה חייב להיות רווח רחב בין שתי עצמות הלסת דבר המאפשר מעבר אוויר רב יותר לקנה הנשימה.

לסיכום : במבט מהצד ומהחזית על הראש להיות בצורת יתד – משולש הרחב בבסיסו ומתחדד בקצהו , כלומר : במבט מהצד בסיס רחב בלחי ובלסת , מאזור הצוואר שהולך וצר כלפי קידמת השפתיים , וכך גם במבט מהחזית מצח רחב היורד וצר קראת הנחיריים ובקווים ברורים.

הצוואר

הצוואר חייב להיות בעל חוזק ועוצמה ללא גסות מסיבית מדי. כמו כן נישא באצילות ובאלגנטיות וללא חולשה.

חשוב שנביא לפני הקורא את העובדה שאורך הצוואר צריך להיות בפרופורציה למבנהו הכללי של הסוס הערבי ולא יהיה קצר מדי או ארוך מדי.

החלק העליון של הצוואר נישא גבוה ובזרימה חלקה יורד ומשתלב לתוך השכמות. הצוואר מתעגל בכיפוף קשתי לכיוון הראש בחלקו העליון כאשר אצל הזכר הקשת הזו

באה לידי ביטוי בצורה יותר בולטת מאשר אצל הנקבה . ראש צריך להתחבר לצוואר ביותר מאשר 90 מעלות , במצב זה בהיותו נישא גבוה ובקשת קמורה מעל ובקשת קעורה בצוואר ומתחת ללסתות המאפשרת לצוואר זרימה פתוחה וקלה של אוויר ומזון (אזור זה מכונה מיטבה) ונראית לעין כקשת קבועה. במצב זה הקווים נקיים ברורים ולא גסים וחדים.

אין ספק שאצל הנקבה העדינות הזו בקשת הקעורה באזור ה"מיטבה" יותר ברורה ועדינה בעוד שאצל הזכר הצוואר מעט עבה וחזק יותר.

אמנם אורך הצוואר חשוב , אך אצל סוסים ערביים בדרך כלל לא צריך להיות צוואר ארוך מדי כמו למשל אצל הטורוברד. מה שנותן אשליה של אורך אצל הסוס הערבי הוא גמישותו של הצוואר ונשיאתו הגבוהה של הראש. עקב מבנהו ונשיאתו האצילית של הצוואר הוא ברור ובולט כיחידה בפני עצמה ומוסיפה בהבלטה תכונה נוספת של אצילות לכלל מבנהו של הסוס.

הכתף

הכתף משוכה היטב לאחור בחלקה העליון, היא ארוכה וברורה בשכמות. השכמה ברורה ובולטת מעל קו הגב.

הקשר בין הצוואר לכתף מתבטא ביציאת הצוואר מעל לחזה הקדמי ולא נמוך יותר משתלב מעל בהרמוניה לתוך השכמות מעל בית החזה עמוק ובאופן יחסי רחב דבר המאפשר מקום מרווח ללב ולריאות ובכך מאשר סיבולת גדולה וטובה יותר. עצם הכתף או השכם, מעבר להיותה ארוכה , צריכה גם להיות רחבה כך שכמות גדולה יותר של שרירים יכולים להתחבר אליה. זווית הכתף היורדת לחזית היא כ – 47 מעלות. השכמה או רום הכתף צריכה להיות בולטת וברורה אך לא גבוהה ובולטת מידי. היא משתלבת בקו רציף לתוך הגב.

הגב והגוף

הגב צריך להיות קצר מאוד ומבטא חוזק רב. עליו להיות ישר או מעט קעור, רחב ושרירי מאוד. אצל הנקבות לגידול יכול לבוא לידי ביטוי גב מעט ארוך יותר. אורך זה מאפשר יותר מקום לנשיאת הוולד בתקופת ההיריון. הגוף צריך להיות עמוק בתחתית

החזה וגם כן חזק. הצלעות מעוגלות גמישות ופתוחות כדי לאפשר מקום נוסף לריאות המתרחבות במאמץ ומוטות לאחור. סך כל הגוף צריך להיות חזק וקומפקטי ולא לבטא בשום מקום חולשה ורכות כלשהיא.

גם אזור המותן בין הצלע האחרונה והאגן צריך לבטא חוזק רב. סוף המותן מתחבר לעצם האגן או המותנית, אשר מתחבר לזנב ולגפיים האחוריות. אזור זה מאופיין בשרירים חזקים ביותר המביאים לידי ביטוי את כוח הדחף האחורי של הסוס, את יכולת הניתור והדחיפה בפיתוח המהירות של כל הגוף.

כל הקו העליון ה – TOP LINE של הסוס נראה כקו רציף והרמוני המתחיל מהשכמה דרך עמוד השדרה לצלעות דרך חוליות המותן, אזור האגן והזנב. החלק העליון של האגן המחובר חייב להיות שטוח ואופקי. הוא נראה כך עקב השרירים המפותחים אשר מכסים את עצמות האגן וצמוד להמשך ישיר של עמוד השדרה אשר חוליותיו ממשיכות עד קצה הזנב. ביטוי לאזור האגן נראה באורכו, ברוחבו ובשריריו המפותחים. עצם האגן אינה אופקית אלא ממוקמת בזווית מסוימת לעמוד השדרה כדי לאפשר תנועה מקסימלית של הרגליים האחוריות. אך המשך הזנב הנישא של הסוס הערבי והשרירים סביבו נותנת לנו אשליה שלך אגן ישר ושטוח על אף שלא כך הוא.

הזנב

הזנב ששורשו מעל עצמות האגן מתאפיין בשרירים חזקים ובחוליות גמישות. הוא משתלב היטב באגן אך נישא ומורם מעל לפי הטבעת ואינו צמוד אליו. בשעת ריגוש או תנועה הוא מרים אותו גבוה כדגל. נשיאת הזנב גם כן נחשבת כמאפיין טיפוסי של גזע הסוס הערבי, דבר שאינו קיים ברוב הגזעים האחרים. מיקום זנב נמוך או נשיאה נמוכה או הטיה מוגזמת הצידה של הזנב נחשבות לשגיאות חמורות הגורעות מהטיפוסיות של הגזע.

הגפיים הקדמיות

יוצאות מהגוף וממוקמות בקו דמיוני מרום נכתף בקו אנכי לקרקע ולא קדימה מידי בקדמת הגוף. המרפקים היורדים בקו ישר מהגוף חזקים ויציבים. בין המרפק והגוף ניתן להכניס מספר אצבעות כך שהרגליים ממשיכות בקו ישר כלפי מטה ומקבילות אחת לשנייה. עד הברך העצם ארוכה ועטופה שרירים חזקים. המפרק הקדמי או הברך הקדמית צריכה להיות גדולה, שטוחה ורחבה. נקיה וממוקמת נמוך ובמרכז עצמות האמה או הקנה בין הברך הקדמית למפרק הפרסה, קצרות. המיתרים מאחורי העצם נקיים מבליטות ונפיחויות, חזקים וקשים למגע ומקבילים לעצם. בין המפרק התחתון לבין הפרסה ממשיכה הרגל הקדמית בזווית קלה כלפי החזית. היא בעלת תנועה גמישה המשמשת כבלם זעזועים בעת התנועה. כאשר בוחנים את הסוס מהחזית, הרגליים מקבילות זו לזו והציפורניים בחלקה הפנימי של הרגל מעל למפרק הברך קטנות.

הגפיים האחוריות

העקבים ארוכים עד למפרק הפרסה, חזקים מאוד וישרים. כאשר הפרסה מונחת בשלמותה על הקרקע, קיים קו אנכי דמיוני בין העקב למפרק התחתון ואם נמשיך במבט למעלה אותו קו ישר ייפגש בנקודת הירך הבולטת של עצם האגן (כלומר בחלקו האחורי ביותר של גוף הסוס – כאילו בישבן). השוק והירך בעלות שרירים חזקים ומפותחים מאוד. עצמות הקנה ברגל הקדמית והאחורית עם המיתרים גם כן חזקים מלפנים ומאחור. פיסת הרגל בין המפרק התחתון לפרסה נמצאת בזווית של בערך 45 מעלות. על אף שבגפיים האחוריות הזווית לעיתים קרובות יותר גדולה מ 45 מעלות מאשר בקדמיות. במבט מאחור גם הרגליים האחוריות מקבילות זו לזו.

הפרסות

לסוס 4 פרסות מעוגלות בחזיתן ופתוחות מאחור. הפרסות ברגל האחורית יותר אובליות בצורתן ולא עגולות לגמרי. הפרסות חלקות וכשהסוס במצב גופני טוב מבריקות. הפרסה אמורה להיות קשה מאוד. חוזק הפרסה עשוי להשתנות מסוס לסוס ובין צבע בהיר כקרן לבין צבע כהה ביותר. הפרסה הכהה חזקה יותר, אך החוזק והקושי של הפרסה נובע גם ממצב בריאותו של הסוס / הקרקע והלחות עליה הוא דורך. הפרסות הקדמיות גדולות מהאחוריות.

**** מעניין לציין שבמקרים רבים גודל הפרסות אצל הסוסה גדול יותר מזו של הזכר.**

מידות ומשקל

גובהו של הסוס הערבי שנמדד בקו אנכי מרום הכתף, בשכמות לאורך המרפק עד לרצפה, צריך להיות בין 1.42 מ' – 1.52 מ'. התקן אינו מגביל או פוסל עקב גובה. רבים הם הסוסים הערביים הגזעיים בעלי גובה מעל ומתחת לתקן. איכותם נקבעת לפי הטיפוסיות והפונקציונליות שלהם וזאת יש לקחת בחשבון בבואנו לגדל למטרות טיפוח. יש הסבורים שסוס שאינו גבוה מוגבל בתנועה ובריכה, דבר שהוכח כלא נכון. ייחודו של הסוס הערבי הוא בכך שבגלל האיזון במבנה גופם הם סוסי רכיבה מעולים בעלי מבנה וחוזק טובים עם הרמוניה ואיזון בתנועה.

משקל ממוצע

משקלו הממוצע של הסוס או הסוסה הערביים הבוגרים נע בין 385 ק"ג – 465 ק"ג, כמה ק"ג לכאן או לכאן עשויים להשתנות עקב מצב גופני או גודל.

פרווה שיער ועור

השיער שמכסה את עור גופו של הסוס הערבי הוא דק , עדין וקצר ומשיי למגע. הוא כה דק ואיכותי עד שכלי הדם וסימנים בעור נראים דרך הפרווה. מסביב לעיניים ולחרטום השיער נושר והעור הנגלה הוא קטיפתי למגע וצבעו כהה לגוון השחור , להוציא את המקומות בהן העור ורוד שם מצמח לו שיער לבן המופיע ככוכב על המצח, פס דק או כתם בחזית הפנים והגפיים. העור דק עד כדי הבלטת כלי הדם אשר מתחתיו.

שיער הרעמה והזנב ארוך יותר מהשיער בשאר חלקי הגוף והוא גמיש , רך וחזק. ברוב המקרים עובי השיער ברעמה אצל הזכר מעט יותר עבה וגס מאשר אצל הנקבה. חשוב לציין שבחורף הקר מצמיח הסוס להגנתו פרווה יותר צפופה וארוכה המשמשת לבידוד הגוף מפני פגעי מזג האוויר וכדי לשמור על חום גופו. באזור המפרק התחתון של הגפיים גם כן צומחת לה פרווה ארוכה עוד יותר משאר חלקי הגוף. עם תחילת האביב מתחיל הסוס בנשירה הדרגתית עד הגיעו למצב האופייני הקלאסי כפי שמתואר בתקן.

צבע הפרווה

הצבעים המקובלים בסוס הערבי הם : אפור , אפור על גווניו השונים מכהה ביותר עד לבן שלג. שחור ,

BAY - חום כהה מאוד בעל גוון שחור עם רעמה וזנב שחורים, קורה שסוס שחור החשוף לשמש מאבד מהברק השחור של פרוותו והשיער השרוף משנה את צבעו לחום כהה.

כתום אדמדם גם כן מופיע בגוונים שונים עם רעמה וזנב שחורים וכן עם רעמה וזנב מוזהבים בגוון חום צהבהב בהירים יותר. התקן מגדיר ומבקש שכל צבע יהיה עז ככל האפשר ולא בעל גוונים דהויים. צבע הכבד (גוון של חום) גם כן נפוץ בגזע . כמוכן

צבע נחושת אדומה ועד צבע הזהב בעל ברק מטאלי. גם כאן על הרעמה והזנב להיות בצבע קרם – בז' ועד לחום – אדם לגווניו.

הסוסים האפורים נולדים כהים ביותר ועוברים שינוי צבע עם התבגרותם. החל מצבע ורוד – אפור אשר נולדים חומים . אלו שבצבע אפור מתכתי אשר נולדים שחורים. בסוסים אפורים הראש מלבין תחילה , יש והרעמה והזנב נשארים כהים מספר שנים. ככל שהצבע האפור מלבין יותר הופך צבע העור כהה יותר.

אצל סוסים וסוסות אפורים קיימת תופעה של כתם לידה חום בצד הגוף, על הצוואר או על הכתף. קיימים סיפורי פולקלור יפים לסיבת התופעה, אך אין זה קשור לתקן, אלא תכונה גנטית נשלטת. כתמים לבנים בחזית הפנים ובגפיים מקובלים מאוד אצל הסוסים הערביים. החל מכוכב לבן במצח דרך פס צר ועד לכתם לבן על הפנים. כמו כן מופיעה נקודה לבנה או כתם לבן בגפיים ו/או גרביים לבנות עד הברך או העקב. ניקוד לבן על רקע כתום גם כן אופייני בחיבור בין הרגל האחורית לגוף הסוס, או במקומות אחרים ניקוד חום אפור או שחור על סוסים לבנים ואפורים קיים גם כן. עם התבגרותו של הסוס קורה שכל גופו הלבן כוסה בנקודות חומות או נמשים על פני כל הגוף בתרגום לאנגלית אלו נקראות : " נשיכת פרעוש " אך למעשה אלו שינויי פיגמנטים בפרווה עצמה.

סוסים שחורים נולדים בצבע חום כהה – BAY או עם צבע אפור עכבר או שחור חום . יש סוסים שעם כל עונת מעבר ונשירת השיער הקודם משתנה גוון צבע השיער שעל גופם.

התנועה

תנועתו של הסוס הערבי היא חופשית ללא מעצורים ומאוזנת. איזון התנועה מאפשר לסוס להניע את גופו במינימום אנרגיה למקסימום מרחק.

התנועה ברגליים הקדמיות מתאפיינת בצעד נמרץ ארוך וחזק קדימה וכל זאת בסיוע הדוחף בעוצמה של הרגליים האחוריות. הצעד האחורי הוא גדול יותר ועובר את הנקודה בה דרכו הרגליים הקדמיות.

סוגי התנועה הן : הליכה , ריצה קלה (טרוט) , שאיטה (קאנטר) , ודהירה (גלופ) , כל אחת מסוגי תנועה אלו מניע את הגוף במהירות שונה.

לסוס הערבי לעיתים קרובות באה לידי ביטוי תנועת הטרוט המרחף בתנועה זו הסוס , הסוס נראה כמרחף באוויר ומשהה את הורדת הרגליים לקרקע. בזמן זה הוא נוהג לזקוף את ראשו ומניף את זנבו גבוה וכל כולו מקרין הוד והדר.

לסיכום נגדיר ,

שגיאות

שגיאות הן : כל תכונה השונה מזו המתוארת בתקן (בסטנדרט).קיימות שגיאות חמורות יותר וחמורות פחות וחומרתן תקבע מרמת הסטייה שלהם המתואר בתקן, לדוגמא : ראש כבד וגס , בעל אף מקומר (רומי) , אוזניים שמוטות או מוטות במיקום לא נכון , צוואר קצר וגס הנישא נמוך ובעצלות , רגליים עקומות או מעוותות , אגן ירכיים בעל זווית תלולה מאוד עם זנב הממוקם נמוך.

קיימות שגיאות פונקציונליות אשר מגבילות את הסוס בתנועה ובתפקוד ולעומתן שגיאות של טיפוסיות הבאות לידי ביטוי בשוני מהמאפיינים הטיפוסיים של הגזע כמו מבנה ראש , נשיאת זנב , עובי עצם וכד' .

חשוב לציין את התבטאות המין בהופעה הכללית , זכר יראה זכרי , מעט יותר מסיבי ואילו הנקבה תראה חזקה אך מעודנת יותר.

הסוס הערבי הוא תת גזע השונה משאר גזעי הסוסים בעיקר בשל מבנה גופו השונה. עצמותיו של הסוס הערבי חזקות מאוד ומתאפיינות בצפיפות חומר העצם בדומה לשנהב. חלל הגולגולת בראש הסוס משאיר מקום למוח גדול ומפותח יחסית לגודל גופו.

לסוס הערבי 18 זוגות של צלעות לעומת 19 זוגות של צלעות בגזעים אחרים , בזנבו 16 חוליות זנב בעוד שלשאר הגזעים יש 18 חוליות. באזור המותניים יש לו 5 חוליות לעומת 6 בגזעים אחרים.

מעבר לאצילותו מצטיין הסוס הערבי באינטליגנציה גבוהה ובאופי מיוחד. כאשר הנאמנות והקשר בין הסוס לבעליו הפכו למיתוס. הוא לומד מהר ובקלות יחסית כל דבר אשר מלמדים אותו. הוא יכול לשמש לכל סוגי הרכיבה, לקפיצות, למרוצים וכן למרוצי סיבולת.

הסוס הערבי ששרד במדבר הוכיח יכולת הסתגלות מדהימה לשינויי טמפ' קיצוניים כמו לילות קפואים, ימים לוהטים, אוכל דל ומעט מים.

הבולטת שבתכונותיו היא האצילות אשר אינה נמדדת בפרמטרים מדויקים. אין צורך להבין בסוסים כדי להבחין בה. תכונה אוניברסלית זו מקרין הסוס הערבי.

מטפח ידוע בשם הומר דוונפורט תיאר את התהוותו של הסוס הערבי בכך שאמר: כשאלוהים או הטבע יצר את הסוס הערבי הוא לא עשה טעויות הוא יצר דבר מושלם, ואם יש טעויות הרי אלו הם מעשי ידי אדם.

אנו מבקשים לציין שלא אנו המצאנו את התקן. אך חשוב היה בעינינו לתת הסברים והבהרות למען יבינו המגדלים בישראל את המשמעות של התכונות השונות וחשיבותן.

השתמשנו במספר מקורות ללימוד התקן (הסטנדרט) כמו שתיכתב ע"י הפירמיד סוסייטי בארה"ב, הסוס הערבי בספרד של גודי פורביס וכן בספרו של השופט והמאייר פיטר אפטון. ההסברים וההבהרות נסמכים על ניסיונו רב השנים בגידול וטיפול הסוס הערבי וציון מקורות הידע חשוב לנו כפי שצוין במקורותינו:

" האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם " .